

კუძღვნი

უკრაინის თავისუფლებისთვის
დაღუპულ ყველა უკრაინელსა და ქართველს,
საქართველოსთვის დაღუპულ ყველა
ქართველსა და უკრაინელს

სლექსანდროს ზეტსინს,
29 წლის უნიჭიერეს ამერიკელ მკვლევარს,
რომელიც ჩემი ბიოგრაფიის წერის პერიოდში
ტერიტორიებს ემხვეწებდა ქაბულის
კაფეს აფეთქებისას

სხევე

ღუღაჩემს, გიული აღასანიას, ნამდვილ გმირს,
რომელმაც მეც მასწავლა უსამართლობასთან და
ბოროტებასთან შეუგუებლობა და ყველასზე უიმედო
ხიტუაციებშიც კი ბრძოლა.

რედაქტორი:
მიხეილ ანთაძე

სტილისტ-რედაქტორი:
ნინო დეკანოიძე

ოპერატორი:
თამარ ჩიხლაძე

კომპიუტერული უზრუნველყოფა:
თენგიზ რობიტაშვილი

დიზაინი:
მერი მესხიშვილი
ინგა ხატიაშვილი

სააკაშვილი მ. ნ. ძალის გამოლვიძება.
ჩემი გზავნილი ახალი თაობის ლიდერებს

მიხეილ სააკაშვილი © 2024

მეორე გამოცემა

მ. ნ. სააკაშვილი, 2016 ა.ვ. კრასოვიცკი, 2016

ქართული გამოცემა ©
საქართველოს უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 2024
მისამართი: მ. კოსტავას ქ. 77ა, თბილისი 0171,
საქართველო.
ტელ.: 032 2 55 22 22

ყველა უფლება დაცულია. დაუშვებელია წინამდებარე გამოცემის რომელიმე ნაწილის გამოქვეყნება, თარგმნა, ხელახალი პუბლიკაცია ან გადაცემა ნებისმიერი ფორმით თუ საშუალებით, ელექტრონულად (CD-Rom, ინტერნეტი, ა.შ.), მექანიკურად, მათ შორის, ასლის გადაღების, ჩანერის, ინფორმაციის შენახვის თუ ამოღების ნებისმიერი სისტემის მეშვეობით, საქართველოს უნივერსიტეტის გამომცემლობის წინასწარი წერილობითი თანხმობის გარეშე.

ISBN 978-9941-9896-5-0

მისეილ სანააზვილი

ქალის
გამოდვიძება

ჩემი გზავნილი ახალი
თაობის ლიდერებისთვის

ს ა რ ჩ ე ვ ი

მიხეილ ანთაძე
„ამჟვეყნად ყვალაჲა მებად შენება მიყვარს“ 7
საქართველოს განვითარება —
უჩრაინის გამოცდილება

13

შესავალი	15
უჩრაინის ჩემს ცხოვრებაში	19
ჩემი ოჯახი, ჰირველი ნახიჯები ჰოლიბიტიში	42
არბაში გაბარებული ერთი თვე	54
ეროველი მუხტი	58
ჰარდების რეკოლუცია	81
ჰიგენი	101
დროშა	102
აჭარის დაბრუნება	103
რეფორმების დრო	116
ახალი ცხოვრება	131
ხანონი და წესრიგი	153
ქართული რეფორმების შეჯამება	177
ქალაქები და ხალხი	179
ომი	215
ჰატარა ქვეყანა დიდ საყაროში	266
შემდგარი სახელმწიფო	313
ჩემი „ქაღლინს ჯენედი“	333
ედუარდი, ნიჟუბა, ალისა, ჟანსინა	340
ძალის გამოღვიძება. ახალი უჩრაინული „ბალა“ ...	345
მოუხელთებელი წამი	395
მოგონებები მსოფლიო ლიდერებზე, რომლებთანაც მიმუშავია	425
ჯორჯ სოროსი	427
გენერალი დავიდ ჰებრენსი	437
ბილ და ჰილარი ჯლინტონები	445
ლეს ჯანსინი	452
ნიკოლა სარკოზი	459
რიჩარდ ჰოლბრუნი	466
ჯონ მაჟინი	472
ჯორჯ ბუში და ბარაკ ობამა	482

ბორის ელცინი და ბორის ნემცოვი.....	489
დონალდ ტრამპი	498
საბასტიან ჰინიერი.....	508
ქონდოლიზა რაისი.....	513
აღაქსანდრ ლუჩანენკო	517
ვოლოდიმირ ზალანსკი	524
ანა ბანდუქიძე	531
ევილოვის მავიკრად	536
ბოლოტკა	556
დანკთი	565
რატომ მოვდიოდით საქართველოში და რატომ ახლა? ჩამოსვლის წარუმატებელი მცდელობები.....	567
უარაიწული ცხოვრება და ფიქრები საქართველოში.....	575
გზა ოღანსიდან რუსეთის ციხემდე	583
ციხის აგება	587
ამსობაში რა ხდებაოდა ვოლიტიკაში?	595
ჩემი მოწვევა ციხეში და გადაყვანა ვიკამედში.....	610
ჩემი თავგანწირვა საქართველოსთვის	614
ოლიგარქის „სასაერთლო“	618
როგორ მუშაობს სისტემა	624
ახალი მსოფლიო წესრიგი და საქართველო	630
Appendix.....	636
ზოგიერთი შენობის და ვროაქტის ისტორია.....	641
ჩემი ეპრომიანური ხელვის ძირითადი თეზისები... ..	651
მიხეილ საააშვილის სიტყვა, წაითხული 2021 წლის 21 დეკემბრის აქციაში.....	666
რას ვწავლობ.....	671
ფიქრები დღეს.....	673
მიხეილ საააშვილისადმი მიძღვნილი სტატიები....	677
TBILISI JOURNAL: THE 'MAN OF THE YEAR', JUST 29 AND VIA MANHATTAN.....	679
LUNCH WITH THE FT: MIKHEIL SAAKASHVILI.....	683
MARCHING THROUGH GEORGIA.....	690
UKRAINE'S MOST POPULAR POLITICIAN.....	712
THE WORLD CAN'T ALLOW THE EX-PRESIDENT TO DIE IN DETENTION.....	717
THE SLOW-MOTION MURDER OF MIKHEIL SAAKASHVILI	721
ცნობილი ფრანგი მოღვაწის ბარნარდ-ანრი ლავის გამოსვლა	726
საძიებელი.....	733

„ამქვეყნად ყველაზე მეტად შენება მიყვარს“

ქართული გამომცემის
რედაქტორის წინათქმა

მკითხველს, რომელიც წინამდებარე წიგნს გადამ-
ლის და ტექსტში შეაბიჯებს, უკანდასახევი გზა მოჭრილი
აქვს, უეჭველად ბოლომდე გაივლის მანძილს წინათქმი-
დან ბოლოთქმამდე, რადგანაც მიხეილ სააკაშვილის „ძა-
ლის გამოღვიძება“ მძაფრსიუჟეტიანი სათავგადასავლო
რომანივით იკითხება. აქვს კიდევაც მძაფრი სიუჟეტი,
ოღონდაც ბელეტრისტული პროზისგან განსხვავებით,
აქ მოთხრობილი ამბავი გამონაგონი კი არ გახლავთ, არ-
ამედ სინამდვილეა, თანამედროვე კაცობრიობის დრამა-
ტული პერიპეტიების მართალი და გულწრფელი ასახვაა.
მოქმედება ძირითადად ორ ქვეყანაში ერთდროულად ვი-
თარდება — საქართველოსა და უკრაინაში. გასაოცარი,
და ეგებ, მსოფლიო ისტორიაში უპრეცედენტოც იყოს
საბჭოთა იმპერიიდან დე იურე თავდახსნილი და დღემდე
დე ფაქტო დამოუკიდებლობისათვის მებრძოლი ამ ორი
ქვეყნის პოლიტიკური ბედის მსგავსება, მსგავსება კი არა,
ფაქტობრივად, იდენტურობა, სიტუაციის, კოლიზიების,
გამონწვევების იგივეობა. საქართველოსა და უკრაინის ცხ-
ოვრება ამ ჩვენს დაძაბულ XXI საუკუნეში ერთმანეთთან
განუყოფლად გადანნულა და გადაჯაჭვულა. მით უფრო,
რომ ამ ისტორიულ სიმბიოზს მკვეთრად ათვალსაჩინოებს

ერთი გამორჩეული პიროვნების მოღვაწეობა, პიროვნებისა, რომელიც ერთდროულად ამ წიგნის ავტორიცაა და მისი მთავარი გმირიც და რომლის ზეორიგინალური, სუბერექსკლუზიური, განუმეორებელი პოლიტიკური პროფილი დღევანდელი მრავალსახოვანი გლობალური ისტებლიშმენტის ფონზე კარგადაა ცნობილი მთელ მსოფლიოში და, ბუნებრივია, უპირველესად, მის სამშობლოში, იმ ქვეყანაში, რომლის სახელმწიფოებრიობის აღდგენასა და თანამედროვე დემოკრატიული სტანდარტებით შექმნაში მას ლომის წილი აქვს შეტანილი და რომელთან მიმართებაშიც განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს სიტყვები, რომლებიც ჩვენს მიერ ამ წინათქმის სათაურად გვაქვს გამოტანილი — „ამქვეყნად ყველაზე მეტად შენება მიყვარს.“

მიხეილ სააკაშვილის „ძალის გამოღვიძება“ ცნობილ პოლიტიკოსთა მიერ დაწერილ ამ ტიპის წიგნებს შორის განსაკუთრებული უშუალოებითა და გულახდილობით გამოირჩევა. იგი მემუარული ნარატივიცაა, მიმდინარე პროცესების პუბლიცისტური ასახვაც, განვლილი ეტაპების ავტობიოგრაფიული **The summing up**-იც და მეტად პროფესიონალური პოლიტოლოგიური ანალიზიც. ეს უკანასკნელი ასპექტი განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია. „პური მეპურემ უნდა გამოაცხოსო“, გვეუბნება ქართული ანდაზა და, მართლაცდა, რომელი ექსპერტ-სპეციალისტი, რომელი თეორეტიკოსი პროფესორი და რომელი მასმედიის ანალიტიკოსი მოახერხებდა უფრო ღრმად, ყოვლისმომცველად, უტყუარად შეეფასებინა მსოფლიოში მიმდინარე პოლიტიკურ-სოციალური პროცესები, დაეხატა ამ პროცესების მთავარი ფიგურანტები. ამასთანავე, წინამდებარე წიგნი მკაფიო და რეალისტური სამოქმედო პროგრამაცაა, რომელშიც ნათლადაა ნაჩვენები, თუ რა გამოწვევების წინაშე დგას კაცობრიობა პოსტსაბჭოთა ეპოქის მიმდინარე მომენტში, გამოკვეთილია ამ გამოწვევების დაძლევის გზები საქართველოსთვის, უკრაინისთვის, და საერთოდ, დემოკრატიული მსოფლიოსთვის, რომელიც აგონიაში მყ-

ოფი რუსული იმპერიის ბოლო გაბრძოლების, KFB-სა და პუტინის მიერ დროებით რეანიმირებული, ოლიგარქიაზე, მაფიაზე, მზაკვრულ „ჰიბრიდულ ომსა“ და დაუფარავ აგრესიაზე დაყრდნობილი საფრთხეების წინაშე დგას.

სანამ წიგნის კითხვას შეუდგებოდეს, მანამდე სასურველია მკითხველმა მასალის ადეკვატურად აღსაქმელად „ძალის გამოღვიძების“ შექმნის მოკლე ისტორია გაიცნოს. იგი სამი ნაწილისგან შედგება. პირველი ნაწილი, რომელსაც „საქართველოს გაკვეთილები — უკრაინის გამოცდილება“ ჰქვია, ჯერ კიდევ 2016 წელს შეიქმნა და უკრაინულსა და რუსულ ენებზე წიგნად გამოიცა ხარკოვში, გამომცემლობა „ფოლიოს“ მიერ, ა. კრასოვიცკის ლიტერატურული ჩანაწერის საფუძველზე და ვ. ფედორინის რედაქტორობით. იმხანად ავტორი უკრაინაში მოღვაწეობდა და ოდესის გუბერნატორის პოსტი ეკავა.

2016 წლის გამოცემის ანოტაცია გვაუწყებს: „მიხეილ სააკაშვილი — უნიკალური ადამიანია, რომელმაც ორჯერ მოახერხა ერთ მდინარეში შესვლა. გახდა რა აზრთა ლიდერი საქართველოში, „ვარდების რევოლუციის“ ტალღით მოსული, ის 10 წლით ჩაუდგა სათავეში ამ ქვეყანას და წარმოუდგენლად შეცვალა იგი, ახლა კი აზრთა ლიდერი გახდა უკრაინაში, რომელიც სწრაფი ტემპით ვითარდება. მას ოდესის გუბერნატორის პოსტი უკავია, თუმცა ფაქტობრივად ის მხოლოდ რეგიონული მასშტაბის პოლიტიკოსს არ წარმოადგენს. ამჟამად, ის თავის გამოცდილებას რადიკალური ცვლილებების კუთხით მოდუნებულ უკრაინელ პოლიტიკოსებს უზიარებს. წიგნში ის მოგვითხრობს თავისი ოჯახის შესახებ, იმ გარემოებებზე, რომელთაც შექმნეს რევოლუციური ვითარება საქართველოში 2003 წელს, თავისი გუნდის ძალაუფლებაში მოსვლაზე და სისტემურად გვაცნობს საქართველოში გატარებული რადიკალური რეფორმების არსს, ამასთანავე ყურადღებას ამახვილებს არა მხოლოდ წარმატებებზე, არამედ ანალიზებს წარუმატებლობების მიზეზებსაც. ყოველ თავში

პარალელებია გავლებული დღევანდელ სიტუაციასთან უკრაინაში, რომელიც ავტორმა ღრმად, შიგნიდან შეისწავლა. ცალკე, რაც ძალზე აქტუალურია დღევანდელი მკითხველისთვის, რომელსაც აღელვებს უკრაინასა და რუსეთს შორის არსებული ურთიერთობები, აგრესია დონბასსა და ყირიმში, ქართველი პრეზიდენტი მოგვითხრობს საერთაშორისო დიპლომატიის შიდა სამზარეულოზე 2008 წლის აგვისტოს რუსეთ-საქართველოს ომის წინ და დეტალურად აღწერს საომარი კონფლიქტის განვითარების პროცესს. ნიგნში მოყვანილია არა მხოლოდ საქართველო-რუსეთის ურთიერთობების ბევრი, აქამდე უცნობი დეტალი ბოლო 10 წლის მანძილზე, არამედ მოთხრობილია სააკაშვილის პუტინთან და სხვა პოლიტიკოსებთან პირადი ურთიერთობის შესახებ. ასევე, მოცემულია თანამედროვე უკრაინის პორტრეტი, რომელსაც თან ერთვის ამ ქვეყნის პოლიტიკოსებისათვის გასათვალისწინებელი, სწრაფად შესასრულებელი რეკომენდაციები.“

მაგრამ უკრაინული გამოცემის შემდეგ სამი წელი გავიდა და ამ ხნის მანძილზე ბევრი რამ მოხდა, ამიტომაც ავტორმა წინამდებარე ქართული გამოცემისთვის ნიგნს კიდევ ორი ნაწილი დაუმატა. მეორე ნაწილში, — „მოუხელთებელი ნამი“ — აღწერილია ის მოვლენები, რომლებიც შემდგომში მოხდა უკრაინასა და საქართველოში, ხოლო მესამე ნაწილია „მოგონებები მსოფლიო მოღვაწეებზე, რომლებთანაც მიმუშავია“, სადაც ზუსტი, გამოკვეთილი შტრიხებით იხატება ჯორჯ სოროსის, დევიდ პეტრეუსის, ბილ და ჰილარი კლინტონების, ლეხ კაჩინსკის, ნიკოლა სარკოზის, რიჩარდ ჰოლბრუკის, ჯონ მაკკეინის, ჯორჯ ბუშის, ბარაკ ობამას, ბორის ელცინის, ბორის ნემცოვისა და დონალდ ტრამპის დოკუმენტური პორტრეტები, პირუთვნელადაა გადმოცემული ცოცხალი შთაბეჭდილებები და განზოგადებულია ის უდიდესი გამოცდილება, რომელიც ავტორმა დღევანდელი მსოფლიოს ლიდერებთან ურთიერთობით შეიძინა.

ამჯერად თქვენს წინაშე მიხეილ სააკაშვილის „ძალის გამოღვიძების“ ქართული, შევსებული ვერსიაა. უეჭველია, ეს წიგნი კიდევ არაერთ ენაზე ითარგმნება და გამოიცემა, რაც მნიშვნელოვნად შეუწყობს ხელს თავისუფალი, ნათელი, დემოკრატიული მომავლისკენ, ცივილიზებული განვითარებისკენ ორიენტირებული ყველა პროგრესული ძალის გამოღვიძებას საქართველოშიც, უკრაინაშიც და, ზოგადად, მთელს მსოფლიოში.

მიხეილ ანთაძე

2019

საქსტეულის
გაკვეთილები –
უკრაინის
გამოცდილებას

შესავალი

2012 წლის პირველ ოქტომბერს, საპარლამენტო არჩევნების დღეს, გადაწყვიტე დავმშვიდობებოდი იმ საქართველოს, რომელიც შევქმენი.

მაიმედებდნენ, რომ აუცილებლად გავიმარჯვებდით. ამასვე ადასტურებდა ყველა გამოკითხვა. მე კი ვუყურებდი ადამიანებს თვალეში და მათში სულ სხვა რამეს ვკითხულობდი.

დილით ადრე, თბილისში ხმა მივეცი და ვერტმფრენით სვანეთში გადავფრინდი. სულ რაღაც 7-8 წლის წინ, ეს მაღალმთიანი მხარე დალუპულ ადგილად ითვლებოდა. იქ იტაცებდნენ და კლავდნენ ადამიანებს, მოსახლეობის უდიდესმა ნაწილმა დატოვა იქაურობა. არათუ უცხოელეები, ქართველებიც კი არ ჩადიოდნენ იქ — გზები არ იყო.

ჩვენ 200 მილიონ დოლარად დავაგეთ შესანიშნავი ბეტონის ტრასა, აღვადგინეთ გზების უმრავლესობა, რომელთაც სვანეთის ისტორიულ კუთხეში მივყავართ; ავაშენეთ ორი სათხილამურო კურორტი, გავიყვანეთ ახალი ელექტროხაზი, აღვადგინეთ ძველი კოშკები და ტაძრები, შევქმენით უნიკალური მუზეუმი. ადამიანები დაბრუნდნენ თავიანთ სახლებში და მხარეც გაცოცხლდა.

ვერტმფრენი დაეშვა აეროპორტის ასაფრენ ბილიკზე, რომელიც მესტიაში ავაშენეთ — ერთ-ერთი ყველაზე ორიგინალური მსოფლიოში. იქ ორმოცი წუთი დავყავი.

სვანეთიდან გავფრინდი რაჭაში, რომელიც ოთხმოცდაათიან წლებში გაპარტახებული და თითქმის დაცარიელებული იყო. ჩვენ იქ ავაშენეთ ღვინის ქარხანა და ხალხ-

მა ყურძნის გაყიდვით იმაზე ათჯერ მეტი შემოსავლის მიღება დაიწყო, ვიდრე ადრე. შუა შემოდგომისას, რაჭა სავსე იყო უცხოელი ტურისტებით, მოძრაობდა მანქანები უკრაინული, რუსული, რუმინული, თურქული ნომრებით, ისმოდა გერმანული საუბარი. იმავეს ვხედავდი ყველგან, სადაც კი ჩავდიოდი.

შემდეგი პუნქტი იყო ქუთაისი, ჯერ კიდევ ახლახან მომაკვდავი ქალაქი, მოძველებული, მთლიანად გაჩერებული წარმოებით. აქ მცხოვრებთა ნახევარს ქალაქი მიტოვებული ჰქონდა, დარჩენილები კი ახლომახლო სოფლებში მონეული თავიანთი ბოსტნეულით ცდილობდნენ თავის გატანას. ვერტიმფრენი დაეშვა პარლამენტის ახალი შენობის წინ, რომელიც ქუთაისში გადავიტანეთ. ქუთაისში კეთილმოვანყვეთ ქალაქის ცენტრი. აგრეთვე ავაგეთ ახალი საერთაშორისო აეროპორტი, რომელიც მოკლე ხანში, წელიწადში — დაახლოებით მილიონ მგზავრს მიიღებს — არ არის ცოტა იმ ქალაქისთვის, რომელიც თითქმის გამქრალი იყო საქართველოს რუკიდან.

შემდეგ გადავფრინდით ანაკლიაში, სადაც 2007 წლამდე რუსული სამხედრო ბაზა იყო განლაგებული. ღარიბ-ღატაკი სოფლის ადგილას ახლა ოთხი ხუთვარსკვლავიანი სასტუმრო მუშაობდა, ექვსი კი — შენდებოდა. გაჩაღებული იყო სამუშაოები ლაზიკის ღრმანყლიანი პორტის კეთილმოსაწყობად. ესპანელ არქიტექტორებთან ერთად გავაშენეთ ბულვარი, ულამაზესი განათებით, გავიყვანეთ რკინიგზა, საავტომობილო ტრასა. ერთადერთი, რაც ცოტა განწყობას გვიფუჭებდა, იყო ის, რომ სასტუმროს მეორე სართულზე ასულს, შეგეძლო დაგენახა რუსული ჯავშანმანქანები, რომლებიც ოკუპაციის ხაზზე, ქალაქიდან ორ კილომეტრში იდგა.

გამოსამშვიდობებელი ვოიაჟი დავასრულე ბათუმში, რომელიც ჩემი პრეზიდენტობის მთავარი პროექტი გახდა. არაფრისგან ჩვენ შევქმენით ახალი ბრენდი — ევროპის

ბათუმური სასწაული

ანდრეა ბოჩელი, „ბესამე მუჩო“, ბათუმი

პოლონური სიმღერა ბათუმზე

ყველაზე სწრაფად განვითარებადი რეგიონი და ქალაქი, ახალი ქვეყნის სახე, სინგაპურის და ჰონკონგის ქართული ნაირსახეობა. საკმაოდ მივარდნილი და მიყრუებული ადგილი გადავაქციეთ ქალაქად ორასათასიანი მოსახლეობით, თანამედროვე ინფრასტრუქტურით, გათვლილი ნახევარ მილიონ ადამიანზე, სადაც შენდებოდა „როიალ კარიბიანის“ ახალი ტერმინალი და ამენდა ახალი აეროპორტი.

დავდიოდით ქუჩებში. გამვლელები გვიღიმოდნენ და ხელს გვიქნევდნენ. ჩემმა მეგობარმა, ლევან ვარშალომიძემ, რომელიც აჭარის მინისტრთა კაბინეტს ხელმძღვანელობდა, მითხრა: „ისინი თვალთმაქცობენ, გვიღიმიან, მაგრამ ჩვენ წინააღმდეგ აძლევენ ხმას“. ვარშალომიძე დანარჩენებზე გამჭრიახი აღმოჩნდა. როგორც მე, ისიც წინასწარ გრძნობდა, რომ დავმარცხდებოდით.

სანაპიროსთან, კაფეში, ჩემთან NDI-ის ამერიკელი დამკვირვებელი მოვიდა. მან მითხრა: „ბატონო პრეზიდენტო, ჩვენ დღეს ვაკვირდებით და ვხედავთ, თუ როგორ მიმდინარეობს არჩევნები, მაგრამ ყოველივე ეს, როგორც არ

უნდა დამთავრდეს იგი, — აქ ყველაფერი ათვალსაჩიოებს, რაც გაგიკეთებიათ. თქვენ აბსოლუტური სასწაული მოახდინეთ და ეს ჩვენთვის სრულიად ნათელია“.

დღე გაჭიანურდა. ბათუმის „შერატონის“ ნახევარ — ლუქსში სანოლზე დავეგდე და ორ საათზე მეტხანს მეძინა.

რვის ნახევარზე თბილისში გამოვფრინდით. რვა საათისთვის ეგზიტპოლების შედეგების გამოცხადება იყო დანიშნული. თანამგზავრები ცდილობდნენ ჩემთვის თვალი აერიდებინათ. მათ უკვე იცოდნენ წინასწარი მონაცემები. მარცხის სუნი ჰაერში ტრიალებდა.

თბილისში, სრულიად მშვიდად და ყოველგვარი დაყოვნების გარეშე, ოპოზიციის გამარჯვება ვაღიარე.

მინდოდა, რაც შეიძლება სწრაფად გადამეფურცლა ეს გვერდი.

ირგვლივ ყველანი სამგლოვიარო განწყობით იყვნენ, მაგრამ მე თავს მშვიდად და მტკიცედ ვგრძნობდი. შეიძლება ითქვას, ამადლებული განწყობაც კი მქონდა. ჩემი ქვეყნისა და ჩემი ცხოვრების მნიშვნელოვანი ეტაპი მთავრდებოდა.

საჭირო იყო გზის გაგრძელება.

სიმღერა ვაზზე